

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Творці Української Народньої Республіки у 1917-1920 роках, що опинились на еміграції, провал української самостійної державности звалюють на кого і на що хочете, тільки не на себе і не на їх недержавну політику. Вони свої тодішні поступовання виправдують і обороняють нерозбірливими способами. не думаючи про те, що неправда ніколи не йде на користь визвольній боротьбі українського народу. У них ціль виправдує засоби. А ціль єдина — довести, що провідники УНР поступали правильно, а все, що було проти їх дій, то є неукраїнське і творило, мовляв, причини провалу визвольних змагань.

Одначе, державність України за системою УНР впала, а її соціалістичні адепти вигнані з України соціалістами-більшовиками. Як же тоді виправдати цей їх сором перед українським народом? Як спасти лице соціалістичних монополістів української державности? Ця обставина і змушує банкрутів системи УНР тлумачити на свій лад історичне минуле України, національні і революційні зриви українського народу, приписувати Хліборобській Україні національну і державну "несвідомість", а стремління провідників Центральної Ради до побудови соціалізму вкупі з російським пролетаріатом видавати за побудову української самостійної держави в інтересах "усього" народу і т. д.

Все ж таки, ширячи такі фальші, прихильники УНР знають, що в період визвольних змагань 1917-1920 рр., існувала справді самостійна і без будьякого натяку на руйніщючий соціалізм, Українська Держава у формі історично-традиційного Гетьманства, яка під проводом нащадка Гетьманського Роду Гетьмана Павла Скоропадського показала національну і державну свідомість українського народу і цілковиту готовість його до самостійного державного життя; що люди знають, як Гетьман і уряд його вели Україну не соціалістичною, а всенаціональною, державницькою, випробуваною

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Творці Української Народньої Республіки у 1917-1920 роках, що опинились на еміграції, провал української самостійної державности звалюють на кого і на що хочете, тільки не на себе і не на їх недержавну політику. Вони свої тодішні поступовання виправдують і обороняють нерозбірливими способами. не думаючи про те, що неправда ніколи не йде на користь визвольній боротьбі українського народу. У них ціль виправдує засоби. А ціль єдина — довести, що провідники УНР поступали правильно, а все, що було проти їх дій, то є неукраїнське і творило, мовляв, причини провалу визвольних змагань.

Одначе, державність України за системою УНР впала, а її соціалістичні адепти вигнані з України соціалістами-більшовиками. Як же тоді виправдати цей їх сором перед українським народом? Як спасти лице соціалістичних монополістів української державности? Ця обставина і змушує банкрутів системи УНР тлумачити на свій лад історичне минуле України, національні і революційні зриви українського народу, приписувати Хліборобській Україні національну і державну "несвідомість", а стремління провідників Центральної Ради до побудови соціалізму вкупі з російським пролетаріатом видавати за побудову української самостійної держави в інтересах "усього" народу і т. д.

Все ж таки, ширячи такі фальші, прихильники УНР знають, що в період визвольних змагань 1917-1920 рр., існувала справді самостійна і без будьякого натяку на руйніщючий соціалізм, Українська Держава у формі історично-традиційного Гетьманства, яка під проводом нащадка Гетьманського Роду Гетьмана Павла Скоропадського показала національну і державну свідомість українського народу і цілковиту готовість його до самостійного державного життя; що люди знають, як Гетьман і уряд його вели Україну не соціалістичною, а всенаціональною, державницькою, випробуваною

передовими народами, дорогою до її повної самостійности і незалежности. Іншими словами, Гетьманська Держава є більмом в очах українських соціялістів, явним і зрозумілим для всіх запереченням недержавної політики провідників УНР і в період Центр. Ради, і під час Гетьманщини, і в період Директорії.

Але ту самостійну Українську Державу з Гетьманом на чолі соціялісти повалили. Тому тепер у своє виправдання такої невиданої ганьби в історії людства, творці і прихильники УНР хочуть за всяку ціну скомпромітувати, зганьбити, а навіть безсоромно оклеветати Гетьманщину 1918 р. і її Відновителя св. п. Гетьмана Павла Скоропадського, щоб виправдати злочинне повалення своєї, організованої з великим трудом, Держави і якраз у найкритичніший час для України.

Клевета на Гетьманщину переводиться систематично. В останні роки, у зв'язку з відзначенням півстолітніх подій з часів УНР ще й збільшилась кількість пасквілів на Гетьманщину, появились безглузді писання Батюків, Феденків, Шкільників та інших. Не стримався від блудів і редактор Іван Кедрин, докоряючи Гетьманові за "Грамоту про ідею федерації з Росією". А головне — виданням книжки "Паралелі в історії України" пан Кедрин, виходячи з соціялістичних позицій, сфальшував процеси національних рухів так в давньому, як і недавньому минулому України, теж з метою виправдання і повстання проти Гетьмана, і союзу Директорії з Польщею, цим споконвічним ворогом України.

Статті Дм. Гирського на тему "Дивні способи виправдання антидержавної політики", друковані в "Батьківщині", с об'єктивним виясненням процесу відновлення української державности в роках 1917-1921 і тим самим є відгуком на всі наклепи на Гетьманщину 1918 року. Тому ці статті вважаємо за потрібне видати окремою книжкою, щоб з її змістом познайомити ширший загал Українського Громадянства, зокрема молодшу генерацію наших людей. А особливо молодь, що завдяки советській пресовій пропаганді бодай в якійсь мірі може бути введена в блуд зфальшуванням так перебігу визвольних змагань після падіння царату, як і взагалі перекрученням національно-самостійницьких рухів в Україні.

В-ВО "БАТЬКІВЩИНА"

передовими народами, дорогою до її повної самостійности і незалежности. Іншими словами, Гетьманська Держава є більмом в очах українських соціялістів, явним і зрозумілим для всіх запереченням недержавної політики провідників УНР і в період Центр. Ради, і під час Гетьманщини, і в період Директорії.

Але ту самостійну Українську Державу з Гетьманом на чолі соціялісти повалили. Тому тепер у своє виправдання такої невиданої ганьби в історії людства, творці і прихильники УНР хочуть за всяку ціну скомпромітувати, зганьбити, а навіть безсоромно оклеветати Гетьманщину 1918 р. і її Відновителя св. п. Гетьмана Павла Скоропадського, щоб виправдати злочинне повалення своєї, організованої з великим трудом, Держави і якраз у найкритичніший час для України.

Клевета на Гетьманщину переводиться систематично. В останні роки, у зв'язку з відзначенням півстолітніх подій з часів УНР ще й збільшилась кількість пасквілів на Гетьманщину, появились безглузді писання Батюків, Феденків, Шкільників та інших. Не стримався від блудів і редактор Іван Кедрин, докоряючи Гетьманові за "Грамоту про ідею федерації з Росією". А головне — виданням книжки "Паралелі в історії України" пан Кедрин, виходячи з соціялістичних позицій, сфальшував процеси національних рухів так в давньому, як і недавньому минулому України, теж з метою виправдання і повстання проти Гетьмана, і союзу Директорії з Польщею, цим споконвічним ворогом України.

Статті Дм. Гирського на тему "Дивні способи виправдання антидержавної політики", друковані в "Батьківщині", с об'єктивним виясненням процесу відновлення української державности в роках 1917-1921 і тим самим є відгуком на всі наклепи на Гетьманщину 1918 року. Тому ці статті вважаємо за потрібне видати окремою книжкою, щоб з її змістом познайомити ширший загал Українського Громадянства, зокрема молодшу генерацію наших людей. А особливо молодь, що завдяки советській пресовій пропаганді бодай в якійсь мірі може бути введена в блуд зфальшуванням так перебігу визвольних змагань після падіння царату, як і взагалі перекрученням національно-самостійницьких рухів в Україні.

В-ВО "БАТЬКІВЩИНА"

ВСТУП

До написання цієї статті спонукали мене книжки, брошури і статті, написані у зв'язку з 50-річчям революційних подій і з фальшуванням потягнень відповідальних провідників, що стояли на чолі тих подій і особливо у період Гетьманської Держави 1918 року.

Зареагувати в одній статті на всі фальсифікації — неможливо, тому для моїх пертрактацій я беру одне з тих писань, найбільш штучно зфабриковане, заторкуючи другі лише побічно.

Мова йтиме про книжку: "Іван Кедрин, Паралелі в історії України — 3 нагоди 50-річчя Ризького Миру" (Видавництво "Червона Калина", Нью Йорк 1971, "Свобода" Прес.: Джерсі Ситі). На другій титульній сторінці є таке вияснення: "Стаття "Паралелі в історії України" є відбиткою із календаря-альманаха "Свободи" за 1971 рік із невеликим доповненням".

1. Неправильна і тенденційна оцінка державних і політико-тактичних актів та їх значення в історії визвольної боротьби України.

У передмові "Від автора" сказано: "Ця публікація складається із статті у зв'язку з 50-тиріччям польсько-советського Ризького мирового договору та історичних документів, про які згадується у тій статті". Перелічимо їх тут: 1. Переяславський договір 1654 р., 2. Гадацький трактат 1658 р., 3. Андрусівський договір 1667 р. між Москвою і Польщею, 4. Грамота Гетьмана П. Скоропадського про федерацію України з Росією 1918 р., 5. Два договори Добровольчої армії Денікіна з Галицькою армією про перемир'я, 6. Варшавський договір 1920 р. УНР з Польщею і, зрештою, 7. Ризький договір 1921 року між Росією і Україною (советською), з одного боку, і Польщею — з другого. Сама стаття займає 20 сторінок, а "історичні документи" — 110 стор., репродуковані фотографічним способом із поданих джерел. Оце і вся книжка Івана Кедрина, себто розміром 20 сторінок.

ВСТУП

До написання цієї статті спонукали мене книжки, брошури і статті, написані у зв'язку з 50-річчям революційних подій і з фальшуванням потягнень відповідальних провідників, що стояли на чолі тих подій і особливо у період Гетьманської Держави 1918 року.

Зареагувати в одній статті на всі фальсифікації — неможливо, тому для моїх пертрактацій я беру одне з тих писань, найбільш штучно зфабриковане, заторкуючи другі лише побічно.

Мова йтиме про книжку: "Іван Кедрин, Паралелі в історії України — 3 нагоди 50-річчя Ризького Миру" (Видавництво "Червона Калина", Нью Йорк 1971, "Свобода" Прес.: Джерсі Ситі). На другій титульній сторінці є таке вияснення: "Стаття "Паралелі в історії України" є відбиткою із календаря-альманаха "Свободи" за 1971 рік із невеликим доповненням".

1. Неправильна і тенденційна оцінка державних і політико-тактичних актів та їх значення в історії визвольної боротьби України.

У передмові "Від автора" сказано: "Ця публікація складається із статті у зв'язку з 50-тиріччям польсько-советського Ризького мирового договору та історичних документів, про які згадується у тій статті". Перелічимо їх тут: 1. Переяславський договір 1654 р., 2. Гадацький трактат 1658 р., 3. Андрусівський договір 1667 р. між Москвою і Польщею, 4. Грамота Гетьмана П. Скоропадського про федерацію України з Росією 1918 р., 5. Два договори Добровольчої армії Денікіна з Галицькою армією про перемир'я, 6. Варшавський договір 1920 р. УНР з Польщею і, зрештою, 7. Ризький договір 1921 року між Росією і Україною (советською), з одного боку, і Польщею — з другого. Сама стаття займає 20 сторінок, а "історичні документи" — 110 стор., репродуковані фотографічним способом із поданих джерел. Оце і вся книжка Івана Кедрина, себто розміром 20 сторінок.

Далі автор вяснює, що "займаючись історичними актами українського політичного *польонофільства* і *русофільства* (підкр. моє — Д. Г.), ми не навели між документами конституції УССР... бо всі вони були творами чужинецького агресора, а не української політичної орієнтації". І ще: "Цікавлячись в цій публікації виключно актами міжнародного характеру, ми не брали тут на увагу українських публіцистичних творів, програм політичних партій, маніфестаційних політичних проголошень і т. п. актів внутрішнього характеру, дармащо вони надзвичайно важливі для вивчення історії української політичної думки".

Читаємо в передмові і таке попередження: "Поза Ризьким договором, який становить вужчу тему друкованої тут статті, не присвячується ближчої уваги ні одному іншому наведеному в книжці міжнародньому договорі, бо кожний із них є окремою для себе темою, має свою окрему літературу і присвячені йому вже окремі аналітичні твори".

Додамо ще одне місце у слові "Від автора": "Кожний з тих актів політичного *польонофільства* чи *русофільства* був зумовлений різними моментами того часу. Автор не займається тут ближче ні одним із них, обмежившись тільки до ствердження характеру кожного з тих актів..."

По прочитанні передмови автора і хоч би поверхово-ознайомившись з "будовою" книжки, а саме — зі сполученням статті про Ризький договір із "історичними актами" 17-го і 20-го сторіч, відразу виникає безліч питань для зрозуміння цілей автора. Починаємо міркувати. Оскільки мова йде про договори, однаково чи міжнародні чи внутрішні — книжку можна вважати на юридичну чи правову тему. Мова в книжці йде про "історичні паралелі", себто історичні договори — тоді книжку можна вважати на історичну тему. І одночасно ясно, що тема книжки політична. Та і писав цю книжку український редактор, знаний в українстві журналіст, себто політик. Право, історія і політика — споріднені галузі творчості людини. Ця загальновідома істина мусіла зобов'язувати автора-політика дотримуватись засадничих принципів, зобов'язуючих у свою чергу правника чи історика. Проте, шановний автор книжки "Паралелі в історії України" не дотримав цього елементарного принципу, і комбінація вийшла дивною.

Дивно, по-перше, з правового боку. Із семи, сполучених

Далі автор вяснює, що "займаючись історичними актами українського політичного *польонофільства* і *русофільства* (підкр. моє — Д. Г.), ми не навели між документами конституції УССР... бо всі вони були творами чужинецького агресора, а не української політичної орієнтації". І ще: "Цікавлячись в цій публікації виключно актами міжнародного характеру, ми не брали тут на увагу українських публіцистичних творів, програм політичних партій, маніфестаційних політичних проголошень і т. п. актів внутрішнього характеру, дармащо вони надзвичайно важливі для вивчення історії української політичної думки".

Читаємо в передмові і таке попередження: "Поза Ризьким договором, який становить вужчу тему друкованої тут статті, не присвячується ближчої уваги ні одному іншому наведеному в книжці міжнародньому договорі, бо кожний із них є окремою для себе темою, має свою окрему літературу і присвячені йому вже окремі аналітичні твори".

Додамо ще одне місце у слові "Від автора": "Кожний з тих актів політичного *польонофільства* чи *русофільства* був зумовлений різними моментами того часу. Автор не займається тут ближче ні одним із них, обмежившись тільки до ствердження характеру кожного з тих актів..."

По прочитанні передмови автора і хоч би поверхово-ознайомившись з "будовою" книжки, а саме — зі сполученням статті про Ризький договір із "історичними актами" 17-го і 20-го сторіч, відразу виникає безліч питань для зрозуміння цілей автора. Починаємо міркувати. Оскільки мова йде про договори, однаково чи міжнародні чи внутрішні — книжку можна вважати на юридичну чи правову тему. Мова в книжці йде про "історичні паралелі", себто історичні договори — тоді книжку можна вважати на історичну тему. І одночасно ясно, що тема книжки політична. Та і писав цю книжку український редактор, знаний в українстві журналіст, себто політик. Право, історія і політика — споріднені галузі творчості людини. Ця загальновідома істина мусіла зобов'язувати автора-політика дотримуватись засадничих принципів, зобов'язуючих у свою чергу правника чи історика. Проте, шановний автор книжки "Паралелі в історії України" не дотримав цього елементарного принципу, і комбінація вийшла дивною.

Дивно, по-перше, з правового боку. Із семи, сполучених

в "одне ціле" для певної мети, "історичних актів" — два не є двосторонніми міжнародними актами, а саме: Грамота Гетьмана П. Скоропадського і договори Добровольчої армії Денікіна з УГА, а мали тільки внутрішній характер. Грамота Гетьмана про федерацію з неіснуючою для федерації тоді Росією, мала на меті внутрішній спокій в Краю і зберегти субстанцію національної України поки устabilізується міжнародня ситуація по закінченні світової війни. Цей акт Гетьмана нікого і нідочого, в розумінні міжнародніх відносин, не зобов'язував і міг бути кожного часу відкликаний самим Гетьманом. Договори УГА з Денікіном — це ж домовлення між відпоручниками діючих тоді армій, а не урядів, а до того — тільки тактичним ходом Мирової делегації ЗУНР у Парижі, чого сам автор не відкидає. Ми пізніше подамо ґрунтовне в'яснення, чому автор притягнув до свого плетива ці два акти. А тепер скажемо: об'єктивний правник, історик і політик такого сполучення не зробив би.

Із п'яти двосторонніх договорів, наведених автором, два — Андрусівський 1667 р. і Ризький 1921 р. — є двосторонніми договорами ворожих нам країн, правда, з приводу нещасної долі України. Ці два договори, можливо, єдині, що дають підставу говорити про якусь "паралель в історії України".

З правничого боку немає підстав для зіставлення решти трьох договорів. Вони різні. Варшавський договір формально незаконний. Приєднання Західніх земель до України здійснив Ґрудовий Конґрес. Якщо цей Революційний парламент визнати Законодавчим Національним Зібранням, то яке право мав виконавчий орган, себто уряд тим договором віддавати територію, яку придбано шляхом торжественної злуки УНР і ЗУНР? Та ще й укладав цей договір уряд Кам'янець-Подільського періоду, себто розпоряджаючи незначною територією України. Та ще й віддавав Західні землі, можливо, тільки за визнання "УНР на чолі з Головним отаманом Симоном Петлюрою". Та ще й за федерацію України з Польщею, — як тепер в'яснює сам автор книжки.

На місці буде тут навести, як ставився до цього договору тодішній голова уряду Ісаак Мазепа, який перебував тоді в лавах Зимового походу. Він писав:

"На другий день в Бершаді я одержав від М. Шадлуна

в "одне ціле" для певної мети, "історичних актів" — два не є двосторонніми міжнародними актами, а саме: Грамота Гетьмана П. Скоропадського і договори Добровольчої армії Денікіна з УГА, а мали тільки внутрішній характер. Грамота Гетьмана про федерацію з неіснуючою для федерації тоді Росією, мала на меті внутрішній спокій в Краю і зберегти субстанцію національної України поки устabilізується міжнародня ситуація по закінченні світової війни. Цей акт Гетьмана нікого і нідочого, в розумінні міжнародніх відносин, не зобов'язував і міг бути кожного часу відкликаний самим Гетьманом. Договори УГА з Денікіном — це ж домовлення між відпоручниками діючих тоді армій, а не урядів, а до того — тільки тактичним ходом Мирової делегації ЗУНР у Парижі, чого сам автор не відкидає. Ми пізніше подамо ґрунтовне в'яснення, чому автор притягнув до свого плетива ці два акти. А тепер скажемо: об'єктивний правник, історик і політик такого сполучення не зробив би.

Із п'яти двосторонніх договорів, наведених автором, два — Андрусівський 1667 р. і Ризький 1921 р. — є двосторонніми договорами ворожих нам країн, правда, з приводу нещасної долі України. Ці два договори, можливо, єдині, що дають підставу говорити про якусь "паралель в історії України".

З правничого боку немає підстав для зіставлення решти трьох договорів. Вони різні. Варшавський договір формально незаконний. Приєднання Західніх земель до України здійснив Ґрудовий Конґрес. Якщо цей Революційний парламент визнати Законодавчим Національним Зібранням, то яке право мав виконавчий орган, себто уряд тим договором віддавати територію, яку придбано шляхом торжественної злуки УНР і ЗУНР? Та ще й укладав цей договір уряд Кам'янець-Подільського періоду, себто розпоряджаючи незначною територією України. Та ще й віддавав Західні землі, можливо, тільки за визнання "УНР на чолі з Головним отаманом Симоном Петлюрою". Та ще й за федерацію України з Польщею, — як тепер в'яснює сам автор книжки.

На місці буде тут навести, як ставився до цього договору тодішній голова уряду Ісаак Мазепа, який перебував тоді в лавах Зимового походу. Він писав:

"На другий день в Бершаді я одержав від М. Шадлуна

з Кам'янця дуже тривожного листа в справі наших переговорів у Варшаві... Як видно було з тексту проекту, доданого до листа, зміст його рішуче розходився з директивами, які мала наша місія від уряду. Так, напр., в проєкті говорилося про військову конвенцію з Польщею, про кордон по Збручу, про урегулювання юридичного становище польських землевласників на Україні й навіть згадувалось про кордони Польщі з 1772 року, немов би український уряд визнавав "історичні права" Польщі на ці території... Ці інформації Шадлуна були для мене наче громом з ясного неба. Знаючи А. Лівницького, як гнучкого опортуніста, я боявся, що він піде на великі уступки полякам... Але в душі я все ще продовжував вірити, що ні Петлюра, ні Лівницький не підуть на підписання такого договору".

Як бачимо, так званий "Варшавський договір" — це акція маленької групи безвідповідальних соціалістів на чолі двох соціал-демократів — С. Петлюри і А. Лівницького. Це була ганьба для України, яку тоді ж засудили найстатечніші українські діячі і весь український народ.

І кожному впадає в очі абсурд зіставляти в будь-якій мірі цю ганьбу з періодом Великої Української Національної Революції під проводом Великого Богдана Хмельницького і, зокрема, з Переяславською угодою порівнювати в будь-якому аспекті з т. зв. Варшавським договором. Ці договори протилежні один одному. Здобуту всенародньою революцією українську самостійну державність у 1918 році незаконний Варшавський договір явно руйнував. А здобуту всенародньою революцією незалежність України і створену Козацько-Гетьманську державу Переяславська угода між Гетьманом і московським царем укладена з метою охорони Української держави від Польщі і Татар. Переяславська угода 1654 року всім світом вважалась тоді за тріумф Гетьмана Богдана щодо заходів втримати самостійність України. Проф. О. Оглоблин у своїй праці "Українсько-Московська угода 1654" підсумовує оцінку Переяславської угоди цілою низкою видатних істориків, правників і політиків, наводить опінію чужинецького світу і подає свою, науково обґрунтовану. Наведемо дещо з тої оцінки й тут.

У своєму славнозвісному трактаті "Вивід прав України" (1712 р.) Гетьман Пилип Орлик дав блискучу аналізу Пе-

з Кам'янця дуже тривожного листа в справі наших переговорів у Варшаві... Як видно було з тексту проекту, доданого до листа, зміст його рішуче розходився з директивами, які мала наша місія від уряду. Так, напр., в проєкті говорилося про військову конвенцію з Польщею, про кордон по Збручу, про урегулювання юридичного становище польських землевласників на Україні й навіть згадувалось про кордони Польщі з 1772 року, немов би український уряд визнавав "історичні права" Польщі на ці території... Ці інформації Шадлуна були для мене наче громом з ясного неба. Знаючи А. Лівницького, як гнучкого опортуніста, я боявся, що він піде на великі уступки полякам... Але в душі я все ще продовжував вірити, що ні Петлюра, ні Лівницький не підуть на підписання такого договору".

Як бачимо, так званий "Варшавський договір" — це акція маленької групи безвідповідальних соціалістів на чолі двох соціал-демократів — С. Петлюри і А. Лівницького. Це була ганьба для України, яку тоді ж засудили найстатечніші українські діячі і весь український народ.

І кожному впадає в очі абсурд зіставляти в будь-якій мірі цю ганьбу з періодом Великої Української Національної Революції під проводом Великого Богдана Хмельницького і, зокрема, з Переяславською угодою порівнювати в будь-якому аспекті з т. зв. Варшавським договором. Ці договори протилежні один одному. Здобуту всенародньою революцією українську самостійну державність у 1918 році незаконний Варшавський договір явно руйнував. А здобуту всенародньою революцією незалежність України і створену Козацько-Гетьманську державу Переяславська угода між Гетьманом і московським царем укладена з метою охорони Української держави від Польщі і Татар. Переяславська угода 1654 року всім світом вважалась тоді за тріумф Гетьмана Богдана щодо заходів втримати самостійність України. Проф. О. Оглоблин у своїй праці "Українсько-Московська угода 1654" підсумовує оцінку Переяславської угоди цілою низкою видатних істориків, правників і політиків, наводить опінію чужинецького світу і подає свою, науково обґрунтовану. Наведемо дещо з тої оцінки й тут.

У своєму славнозвісному трактаті "Вивід прав України" (1712 р.) Гетьман Пилип Орлик дав блискучу аналізу Пе-

ЗМІСТ:

1. Неправильна і тенденційна оцінка державних і політико-тактичних актів та їх значення в історії визвольної боротьби України	5
2. Від скасування Першої Гетьманщини до російської резолюції 1917 р. Тенденційна оцінка державно-національних рухів в українському народі	16
3. Антинародне сприйняття революції 1917 р. і цілей України в ній. Русофільство Центр. Ради в Першому і Другому універсалах Центр. Ради. Соціялісти проти самостійности України	25
4. Від III-го до IV-го універсалів. Розпалювання і поширювання класової боротьби. Хаос і руїна	46
5. Четвертий універсал. Антинаціональна соціалістична політика Центр. Ради. Активізація антисоціалістичних сил в Краю. Суперечки з німецьким командуванням. Падіння Центр. Ради	65
6. Гетьманщина. Розбудова Української Національної Держави. Демократи і соціялісти відмовляються від участі в Гетьманському уряді, ведуть активну боротьбу проти Гетьмана і уряду, переводять терористичні і саботажні акти	103
7. Соціялісти готують повстання проти Гетьманщини. Грамота Гетьмана про ідею федерації з Росією. Повстання проти Гетьманщини. Гетьман зрікається влади.	147
8. Відновлення УНР. Директорія за соціалізм. Соціалістичний Конгрес Трудового Народу. Отаманія. Злигання з Польщею з метою федерації. Варшавський договір. Капітуляція перед большевицькою Москвою. Головніші джерела, використані автором	170
	183

ЗМІСТ:

1. Неправильна і тенденційна оцінка державних і політико-тактичних актів та їх значення в історії визвольної боротьби України	5
2. Від скасування Першої Гетьманщини до російської резолюції 1917 р. Тенденційна оцінка державно-національних рухів в українському народі	16
3. Антинародне сприйняття революції 1917 р. і цілей України в ній. Русофільство Центр. Ради в Першому і Другому універсалах Центр. Ради. Соціялісти проти самостійности України	25
4. Від III-го до IV-го універсалів. Розпалювання і поширювання класової боротьби. Хаос і руїна	46
5. Четвертий універсал. Антинаціональна соціалістична політика Центр. Ради. Активізація антисоціалістичних сил в Краю. Суперечки з німецьким командуванням. Падіння Центр. Ради	65
6. Гетьманщина. Розбудова Української Національної Держави. Демократи і соціялісти відмовляються від участі в Гетьманському уряді, ведуть активну боротьбу проти Гетьмана і уряду, переводять терористичні і саботажні акти	103
7. Соціялісти готують повстання проти Гетьманщини. Грамота Гетьмана про ідею федерації з Росією. Повстання проти Гетьманщини. Гетьман зрікається влади.	147
8. Відновлення УНР. Директорія за соціалізм. Соціалістичний Конгрес Трудового Народу. Отаманія. Злигання з Польщею з метою федерації. Варшавський договір. Капітуляція перед большевицькою Москвою. Головніші джерела, використані автором	170
	183